

50 Χρόνια

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η εξέλιξη του Σχεδίου Κοινωνικών Ασφαλίσεων

7 Ιανουαρίου 1957 - 7 Ιανουαρίου 2007

“μηδένα των πολιτών απορύν των επιτηδείων”

*(να μη στερείται κανένας πολίτης των
αναγκαίων για τη ζωή του)*

Ισοκράτης, ‘Αρεοπαγικός’, 53

50 χρόνια

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

**Η Εξέλιξη του Σχεδίου
Κοινωνικών Ασφαλίσεων**

7 Ιανουαρίου 1957 - 7 Ιανουαρίου 2007

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στις 7 Ιανουαρίου 2007 συμπληρώθηκαν πενήντα χρόνια από την εισαγωγή του πρώτου, περιορισμένης εφαρμογής, Σχεδίου Κοινωνικών Ασφαλίσεων στην Κύπρο. Το Σχέδιο αυτό αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε στη μετά την Ανεξαρτησία περίοδο σ' ένα από τους κύριους άξονες κοινωνικής πολιτικής και εδραιώθηκε στη συνείδηση του κάθε πολίτη ως αναπόσπαστο στοιχείο της λειτουργίας μιας δημοκρατικής και κοινωνικά δίκαιης πολιτείας. Η δεκαετία του 1960 σηματοδοτήθηκε από τη γρήγορη πρόσβαση όλων των εργαζομένων σε συντάξεις. Ήταν η δεκαετία της ανατροπής για τους ηλικιωμένους. Μιας ανατροπής που οδήγησε στην έξοδο ενός μεγάλου τμήματος του Κυπριακού λαού από τη φτώχεια και την εξαθλίωση και επέτρεψε στον κάθε ηλικιωμένο να ζει και ν' αντικρίζει τους συνανθρώπους του με αξιοπρέπεια.

Η πορεία του Σχεδίου δεν ήταν εύκολη. Πέρασε από τις ατραπούς των δίσεκτων χρόνων της πολιτικής ζωής του τόπου. Κατόρθωσε με τη στήριξη των κοινωνικών εταίρων και του συνόλου της κοινωνίας να διέλθει από τις συμπληγάδες της Τούρκικης εισβολής και κατοχής και να κάνει το δεύτερο μεγάλο άλμα του, που ήταν η εισαγωγή της αναλογικής ασφάλισης το 1980. Η αναβάθμιση των επιπέδων των συντάξεων και των άλλων παροχών, ώστε να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των ασφαλισμένων για ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, προσέδωσε στο Σχέδιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων ακόμη μεγαλύτερο ρόλο στην οικονομική ασφάλεια των εργαζομένων.

Παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα λόγω της γήρανσης του πληθυσμού, προσβλέπουμε στο μέλλον με αισιοδοξία. Η μεγάλη πρόκληση της επόμενης πεντηκονταετίας είναι πώς θα διασφαλίσουμε τη βιωσιμότητα του Σχεδίου και την επάρκεια των συντάξεων. Είμαι βέβαιος ότι με την υπεύθυνη συμπεριφορά που διακρίνει τους κοινωνικούς εταίρους και τους άλλους κοινωνικούς φορείς στον τόπο μας, θα βρούμε πολύ σύντομα τη λύση, που θα επιτρέψει τη συνέχιση της απρόσκοπτης λειτουργίας του Σχεδίου και της ικανότητας του να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των εργαζομένων για επαρκή κοινωνική προστασία.

Το Βιβλίο αυτό δίνει μια γενική εικόνα της κατάστασης που επικρατούσε στην Κύπρο στα χρόνια της αποικιοκρατίας στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και των συνθηκών κάτω από τις οποίες ιδρύθηκε και αναπτύχθηκε το Σχέδιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Καταγράφει επίσης με λεπτομέρεια την εξέλιξη της Νομοθεσίας Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά κλάδο παροχών, από τη θέσπιση του πρώτου Νόμου Κοινωνικών Ασφαλίσεων τον Οκτώβριο του 1956 μέχρι και το τέλος του 2006.

Πιστεύω ότι η έκδοση του βιβλίου συμπληρώνει ένα κενό για το μελετητή και μπορεί ν' αποτελέσει την αφετηρία για μια πιο αναλυτική καταγραφή της ιστορίας της κοινωνικής ασφάλισης στον τόπο μας και των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών παραγόντων που επέδρασαν στην ανάπτυξη της. Είναι, επίσης, χρήσιμο βοήθημα για κάθε πολίτη που ενδιαφέρεται να γνωρίσει τη διαδρομή του Σχεδίου Κοινωνικών Ασφαλίσεων στα πρώτα 50 χρόνια της λειτουργίας του.

Θεοφάνης Τρύφωνος

Διευθυντής
Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Η συγγραφή του βιβλίου αυτού αναλήφθηκε από τον κ. Παναγιώτη Γιάλλουρο, πρώην Πρώτο Ασφαλιστικό Λειτουργό στις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Το τελικό κείμενο διαμορφώθηκε με βάση τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις και εισηγήσεις της Διευθυντικής Ομάδας των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

■ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1.1 Γενικά	9
1.2 Η Περίοδος 1878 – 1956	10
1.3 Η Περίοδος 1957 – 1964	18
1.4 Η Περίοδος 1964 μέχρι τον Ιούνιο 1974	23
1.5 Η Περίοδος Ιουλίου 1974 – Σεπτεμβρίου 1980	26
1.6 Η Περίοδος 1980 – 2006	31
2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΠΑΡΟΧΩΝ	
2.1 Επίδομα Ασθένειας	35
2.1.1 Προστατευόμενα πρόσωπα	35
2.1.2 Έννοια ανικανότητας για εργασία	35
2.1.3 Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις	36
2.1.4 Διάρκεια επιδότησης	36
2.1.5 Ανάκτηση δικαιώματος μετά την εξάντληση της ανώτατης περιόδου επιδότησης	37
2.1.6 Υποχρεώσεις αιτητών και δικαιούχων επιδόματος ασθένειας - Αναστολή δικαιώματος για λήψη επιδόματος	38
2.1.7 Ύψος επιδόματος ασθένειας	38
2.1.8 Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες	39
2.2 Επίδομα Ανεργίας	40
2.2.1 Προστατευόμενα πρόσωπα	40
2.2.2 Έννοια ανεργίας	40
2.2.3 Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις	41
2.2.4 Διάρκεια επιδότησης	41
2.2.5 Ανάκτηση δικαιώματος μετά την εξάντληση της ανώτατης περιόδου επιδότησης	41
2.2.6 Υποχρεώσεις αιτητών και δικαιούχων επιδόματος ανεργίας - Αναστολή δικαιώματος για λήψη επιδόματος	42
2.2.7 Ύψος επιδόματος ανεργίας	42
2.2.8 Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες	42
2.3 Παροχές Μητρότητας	43
2.3.1 Βοήθημα Τοκετού	43
2.3.1.1 Προστατευόμενα πρόσωπα	43
2.3.1.2 Έννοια τοκετού	43
2.3.1.3 Ασφαλιστικές προϋποθέσεις	43
2.3.1.4 Ύψος βοηθήματος τοκετού	44
2.3.1.5 Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες	44
2.3.2 Επίδομα Μητρότητας	44
2.3.2.1 Προστατευόμενα πρόσωπα	44
2.3.2.2 Περίοδος μητρότητας-Διάρκεια επιδότησης	45
2.3.2.3 Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις	45
2.3.2.4 Υποχρεώσεις αιτητριών και δικαιούχων	46
2.3.2.5 Ύψος επιδόματος	46
2.3.2.6 Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες	47

2.4	Παροχές για Εργατικά Ατυχήματα και Επαγγελματικές Ασθένειες	47
2.4.1	Προστατευόμενα πρόσωπα	47
2.4.2	Έννοια εργατικού ατυχήματος – Επαγγελματικές ασθένειες	47
2.4.3	Ασφαλιστικές προϋποθέσεις	48
2.4.4	Είδη παροχών	48
2.4.4.1	Επίδομα Σωματικής Βλάβης	48
2.4.4.1.1	Δικαιούχοι	48
2.4.4.1.2	Διάρκεια επιδότσης	49
2.4.4.1.3	Υποχρεώσεις δικαιούχων και κυρώσεις	49
2.4.4.1.4	Ύψος επιδόματος	49
2.4.4.1.5	Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες	50
2.4.4.2	Παροχές Αναπηρίας	50
2.4.4.2.1	Έννοια αναπηρίας	50
2.4.4.2.2	Είδη παροχών	50
2.4.4.2.3	Δικαιούχοι	51
2.4.4.2.4	Βοήθημα Αναπηρίας	51
2.4.4.2.5	Σύνταξη Αναπηρίας	51
2.4.4.2.6	Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες	52
2.4.4.3	Ιατροφαρμακευτική Περίθαλψη	53
2.4.4.4	Παροχές Λόγω Θανάτου	53
2.4.4.4.1	Σύνταξη Χηρείας	53
2.4.4.4.2	Επίδομα Ορφανίας	54
2.4.4.4.3	Σύνταξη Γονέα	54
2.4.4.4.4	Βοήθημα σε Συγγενείς	55
2.5	Σύνταξη Γήρατος	55
2.5.1	Προστατευόμενα πρόσωπα	55
2.5.2	Συντάξιμη ηλικία	56
2.5.3	Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις	57
2.5.4	Ύψος σύνταξης	59
2.5.5	Εφάπαξ βοήθημα γήρατος	60
2.5.6	Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες	61
2.6	Σύνταξη Ανικανότητας	62
2.6.1	Προστατευόμενα πρόσωπα	62
2.6.2	Έννοια ανικανότητας	62
2.6.3	Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις	62
2.6.4	Διάρκεια συνταξιοδότησης	63
2.6.5	Υποχρεώσεις αιτητών και δικαιούχων	64
2.6.6	Ύψος σύνταξης	64
2.6.7	Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες	64
2.6.8	Ιατρική Περίθαλψη Συνταξιούχων Ανικανότητας	64
2.7	Σύνταξη Χηρείας	65
2.7.1	Προστατευόμενα πρόσωπα	65
2.7.2	Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις	65
2.7.3	Διάρκεια συνταξιοδότησης	66
2.7.4	Ύψος σύνταξης	66
2.7.5	Εφάπαξ βοήθημα χηρείας	67
2.7.6	Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες	67

2.8	Επίδομα Ορφανίας	68
2.8.1	Προστατευόμενα πρόσωπα.....	68
2.8.2	Έννοια ορφανίας.....	68
2.8.3	Ασφαλιστικές προϋποθέσεις.....	68
2.8.4	Διάρκεια επιδότησης.....	69
2.8.5	Ύψος επιδόματος.....	69
2.8.6	Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες.....	69
<hr/>		
2.9	Βοήθημα Κηδείας	69
2.9.1	Προστατευόμενα πρόσωπα.....	69
2.9.2	Ασφαλιστικές προϋποθέσεις.....	70
2.9.3	Ποσό Βοηθήματος.....	70
2.9.4	Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες.....	71
<hr/>		
2.10	Επίδομα Αγνοουμένου	71
2.10.1	Προστατευόμενα πρόσωπα.....	71
2.10.2	Έννοια αγνοουμένου.....	71
2.10.3	Δικαιούχοι επιδόματος.....	71
2.10.4	Ασφαλιστικές προϋποθέσεις.....	72
2.10.5	Διάρκεια επιδότησης.....	72
2.10.6	Ύψος επιδόματος.....	72
<hr/>		
2.11	Βοήθημα Γάμου	72
2.11.1	Προστατευόμενα πρόσωπα.....	72
2.11.2	Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις.....	73
2.11.3	Ποσό βοηθήματος.....	73
2.11.4	Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες.....	74
<hr/>		
2.12	Κοινές Διατάξεις για Παροχές	74
2.12.1	Αυξήσεις Παροχών για Εξαρτώμενους.....	74
2.12.1.1	Έννοια εξαρτώμενου.....	74
2.12.1.2	Ύψος αυξήσεων.....	76
2.12.2	Διπλά Δικαιώματα (Σώρευση Παροχών).....	77
2.12.3	Αναπαλλοτρίωτο Παροχών.....	78
2.12.4	Εξέταση Αιτήσεων για Παροχές.....	78
2.12.5	Γενικές Αυξήσεις – Αναθεωρήσεις του Ύψους των Παροχών.....	80
2.12.6	Εξαγωγή Παροχών.....	83
<hr/>		
2.13	Ασφάλιση και Εισφορές	84
2.13.1	Κατηγορίες ασφαλισμένων.....	84
2.13.2	Κατανομή και ύψος εισφορών.....	85
2.13.3	Βάση υπολογισμού εισφοράς.....	87
2.13.4	Πίστωση εισφορών.....	88
2.13.5	Το σύστημα των ασφαλιστικών μονάδων – Βασική και συμπληρωματική ασφάλιση.....	91
2.13.6	Δικαιώματα που απορρέουν από κάθε κατηγορία εισφορών.....	92
<hr/>		
2.14	Πληρωμή Εισφορών – Υποχρεώσεις Εργοδοτών και Ασφαλισμένων σε Σχέση με Εισφορές	93
<hr/>		
2.15	Μείωση Εισφορών και Παροχών των Επαγγελματικών Σχεδίων Συντάξεων και των Ταμείων Προνοίας	97

2.16	Το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων	98
2.17	Συντονισμός του Σχεδίου Κοινωνικών Ασφαλίσεων με τα Συστήματα Κρατών Μελών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ).....	100
<hr/>		
3.	ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ	
<hr/>		
3.1	Η Πρόοδος.....	107
3.2	Οι Προκλήσεις της Επόμενης Πεντηκονταετίας.....	107
<hr/>		
4.	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	
<hr/>		
I.	Βιβλιογραφία.....	110
<hr/>		
II	Νόμοι και Κανονισμοί 1956-2006.....	112
<hr/>		
III.	Πίνακες Ύψους Εισφορών 1957-2006	
	A. Μισθωτά Πρόσωπα.....	117
	1. Άντρες (1957 – 1972).....	117
	2. Γυναίκες (1957 – 1972).....	117
	3. Άντρες και Γυναίκες (1.1.1973 – 5.10.1980).....	118
	B. Αυτοτελώς Εργαζόμενα Πρόσωπα (5.10.1964 – 31.12.1972).....	118
	Γ. Εισφορές από 6.10.1980 μέχρι 31.12.200.....	119
<hr/>		
IV.	A. Ασφαλισμένοι (Ενεργοί Εισφορείς) 1957-2006.....	120
	B. Έσοδα και Έξοδα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων 1957 - 2006.....	121
<hr/>		
V.	A. Αριθμός Συνταξιούχων Γήρατος , Ετήσια Δαπάνη και Μέση Ετήσια Σύνταξη 1960 – 2006.....	122
	B. Αριθμός Συνταξιούχων Ανικανότητας, Ετήσια Δαπάνη και Μέση Ετήσια Σύνταξη 1973 –2006.....	123
	Γ. Αριθμός Συνταξιούχων Χηρείας, Ετήσια Δαπάνη και Μέση Ετήσια Σύνταξη 1960 – 2006.....	124
	Δ. Δείκτης Επιπέδων Βασικών και Συμπληρωματικών Συντάξεων 1960 – 2007.....	125
	E. Ποσοστό Αναπλήρωσης για Σύνταξη Γήρατος σε Σύγκριση με Διεθνείς Συμβάσεις.....	126
<hr/>		
	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	127